

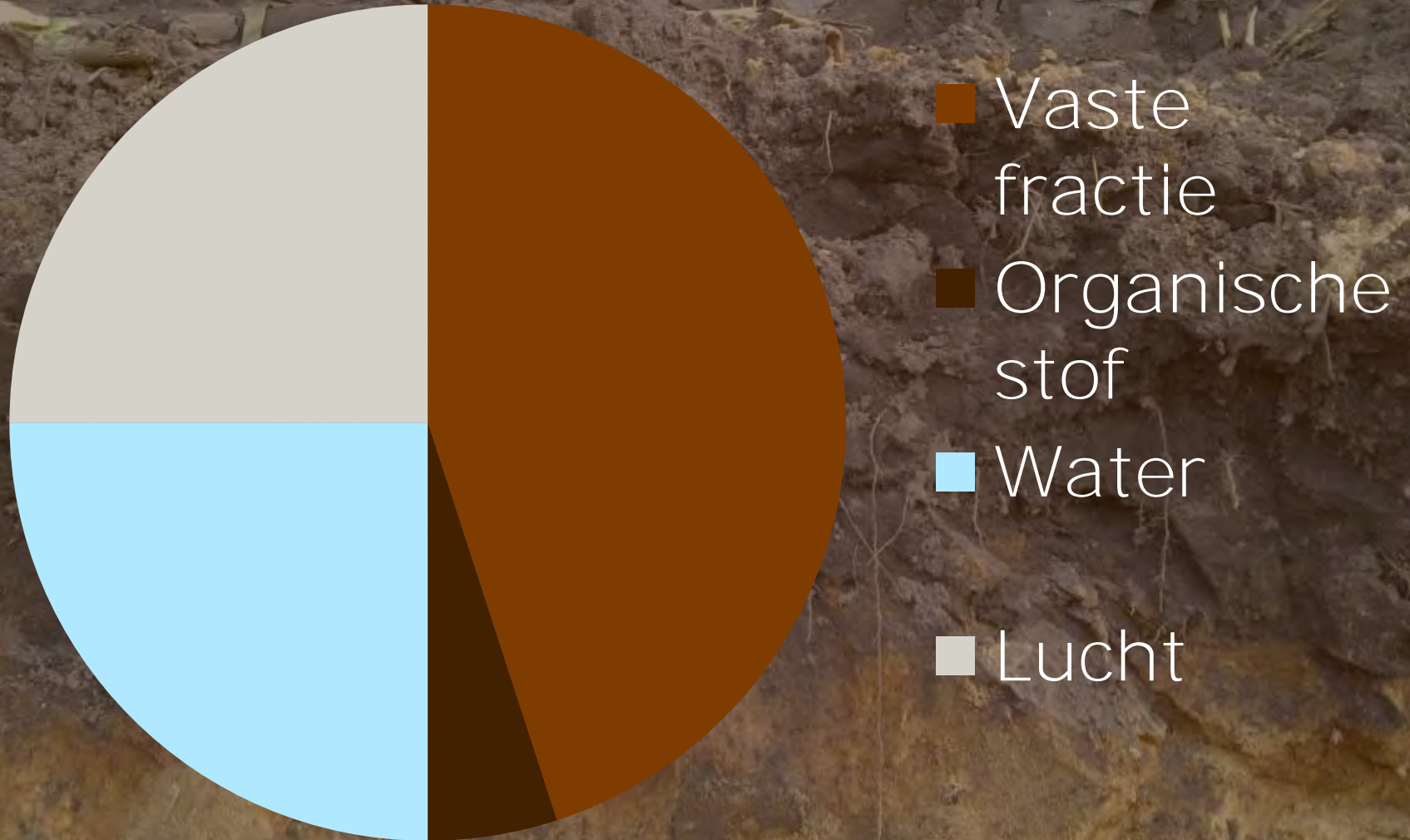
Workshop verhogen organische stof in de bodem: waarom en hoe?

Voedsel Anders, Wageningen, 13 februari 2016

Marjoleine Hanegraaf, Janjo de Haan, Piet Rombouts

De bodem en organische stof

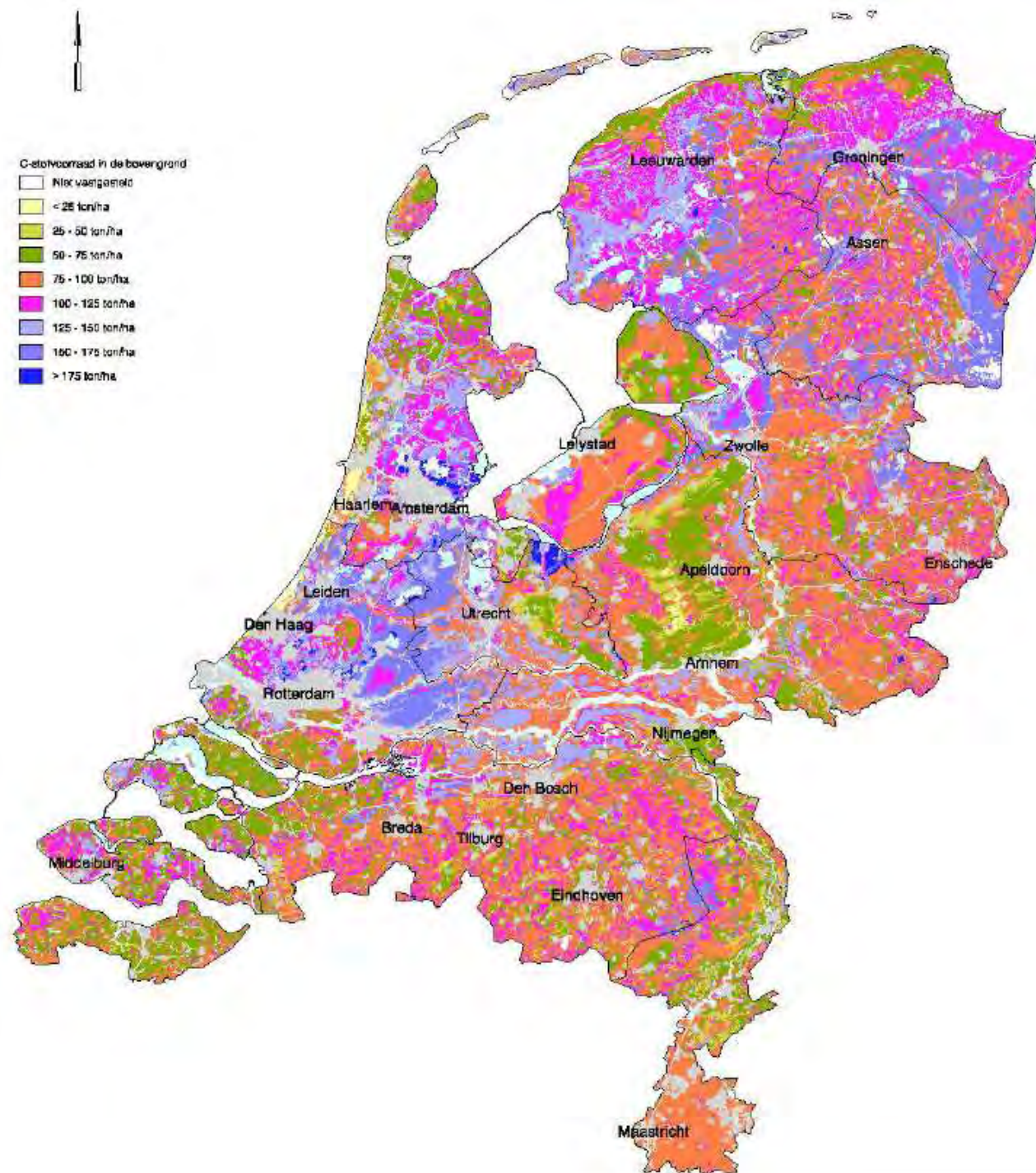

Belang van organische stof

- levert voedingsstoffen en houdt voedingsstoffen vast
- zorgt voor wateropslag en afvoer van water
- geeft de bodem structuur
- maakt de bodem weerbaarder tegen ziekten en plagen

Organisch stofgehalte in de bodem

kaart Alterra

Is het organisch stofgehalte een goede indicator voor veranderingen van de bodemvruchtbaarheid?

Hoeveel organische stof bevat de bodem?

(bouwvoor 25 cm, 3% organische stof)

1. 1 000 kg/ha

2. 10 000 kg/ha

3. 100 000 kg/ha

4. 1 000 000 kg/ha

Effectieve organische stof

Is de organische stof uit mest, compost, gewasresten en groenbemesters die één jaar na toediening nog over is.

- Gewasresten / groenbemesters 10-30%
- Mest 30-70%
- Compost 60-90%

Hoeveel effectieve organische stof moet jaarlijks aangevoerd worden om het organisch stofgehalte op peil te houden?

1. 1000-1500 kg/ha
2. 1500-2000 kg/ha
3. 2000-2500 kg/ha
4. > 2500 kg/ha

Hoeveel organische stof bevat de bodem?

(bouwvoor 25 cm, 3% organische stof)

■ Volume grond 1 ha:

● $10\ 000\ \text{m}^2 * 0.25\ \text{m} =$ **2 500 m³**

■ Gewicht grond 1 ha:

● $2\ 500\ \text{m}^3 * 1.4\ \text{ton/m}^3 =$ **3 500 ton**

■ Gewicht organische stof 1 ha:

● $3\ 500\ \text{ton} / \text{ha} * 3\% =$ **105 000 kg**

■ Jaarlijkse afbraak organische stof ca. 2%

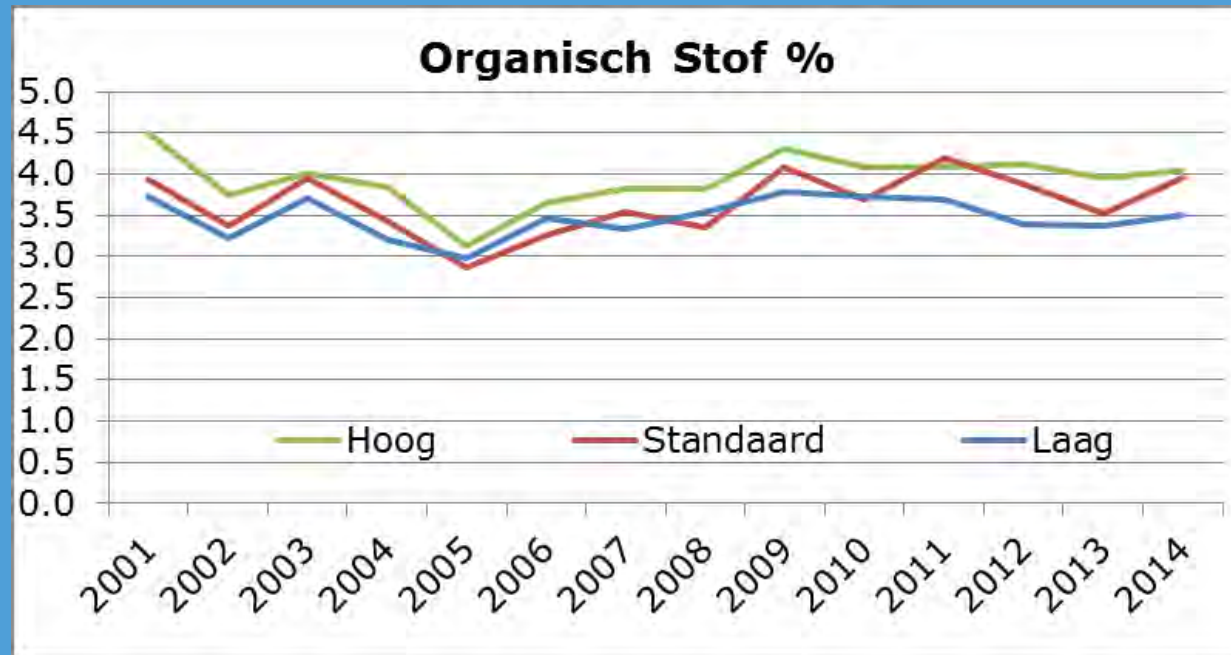
● $105\ 000 * 2\% =$ **2100 kg**

Organische stofgehalte geen goede maat voor bodemvruchtbaarheid

- Geen zichtbare trends op korte termijn
- Netto aanvoer organische stof klein tov voorraad in de bodem
- Relatief grote meetfout

O.S. aanvoer	Start	Na 30 jaar	Na 30 jaar +compost
Hoog	3.7	3.9	4.6
Standaard	3.7	3.7	4.35
Laag	3.7	3.45	4.1

Wat geeft de
hoogste
effectieve
organische
stofaanvoer

Effectieve organische stofaanvoer

www.handboekbodemenbemesting.nl

Gewasresten/ groenbemesters (kg/ha)

- Granen 1300-1700
- Granen + stro 1900-2500
- Overige gewassen
300-1300
- Gras 1 jaar 1200
- Gras 3 jaar 4000
- Groenbemesters
800-1200

Mest en compost (kg/ton)

- Varkensdrijfmest 14
- Runderdrijfmest 45
- Vaste mest 106
- GFT-Compost 182

Samenvattend

- Organisch stofgehalte is geen goede maat voor verloop van bodemvruchtbaarheid
- Met aanvoer van organische stof de jaarlijkse afbraak van organische stof in de bodem compenseren
- Aanvoer van organische stof met
  - Groenbemesters en gewasresten
  - Dierlijke mest en compost
- Effectieve organische stofaanvoer is een goede maat

Vruchtbare gronden

Handelingen

Ecosysteemdiensten

Integrale
systeem
aanpak

Bodem

WAGENINGENUR
For quality of life